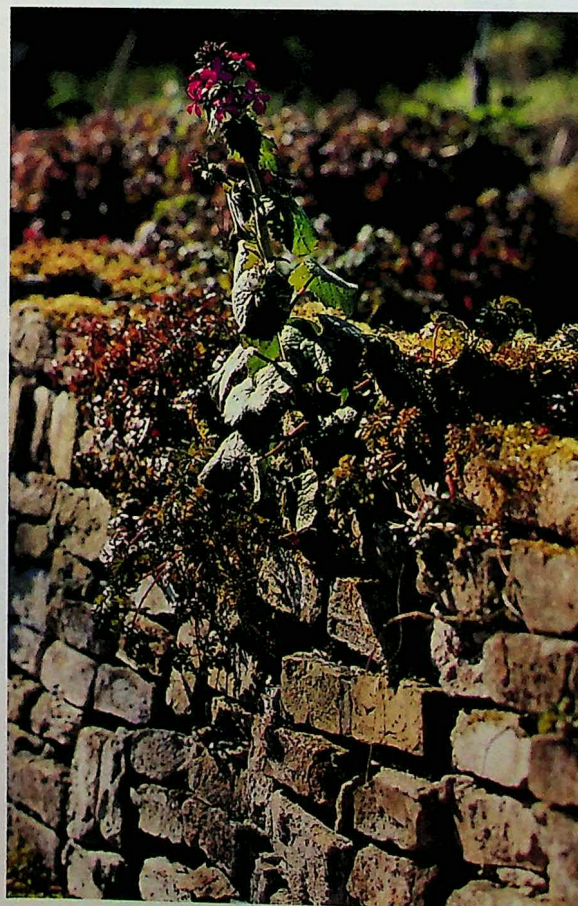

De Eco-Kathedraal is opgebouwd uit tonnen puin.

Vierendertig jaar geleden kocht beeldend kunstenaar, architect en filosoof Louis le Roy een stukje land in Mildam; vier hectare overbemeste weilanden met een strook berken-eikenbos. Le Roy beplante het terrein op willekeurige wijze en strooide links en rechts kwistig met zaden. Zo ontstond in de loop van jaren de Wilde Tuin, waar planten en bomen dwars door elkaar en naar elkaar toe groeien. Deze chaotische groene wereld vormde voor Le Roy het perfecte decor voor de verwezenlijking van zijn grote ideaal: de bouw van een Eco-Kathedraal.

De judaspenning doet het goed in het opgestapelde muurtje.

De Eco-Kathedraal in Mildam van Wilde Tuinman **LOUIS LE ROY**

In Middeleeuwen en Barok werden grote kathedraal gebouwd. In die tijd was de kerk de grote opdrachtgever van gigantische kunstzinnige bouwwerken. In mijn geval gaat het om een Eco-Kathedraal; niet de kerk, maar de natuur beschouw ik als mijn opdrachtgever. Ik ben weliswaar de architect en bouw, maar als de stenen zijn neergelegd, neemt de natuur het van mij over. Ik laat Moeder Natuur haar gang gaan. Aangezien de natuur constant in beweging is en voortdurend verandert, kun je de Eco-Kathedraal beschouwen als een kunstwerk dat ieder keer weer anders is. Dat betekent ook dat de kathedraal nooit 'af' is. Wat ik nu heb gemaakt, is geen eindprodukt, maar een aanzet. Als ik er niet meer ben, wordt mijn werk voortgezet door mijn opvolger. Zo lang de natuur vrij spel heeft, is dit project niet af.'

Twee handen

Samen met Louis le Roy maken we een wandeling door de Wilde Tuin. In dit botanische parklandschap vol stenen, planten, bomen, water en vogels is de 70-jarige Le Roy zichtbaar in zijn element. Aan de rand van de Tuin staat de Eco-Kathedraal, een indrukwek-

kend bouwwerk dat bestaat uit grote rechthoekige torens en diverse verdiepingen en poortjes. Het is nauwelijks te geloven dat dit het werk is van één man. En toch is het zo. Al meer dan tien jaar is Le Roy, gemiddeld tien uur per dag, aan het bouwen. Met twee handen, zonder machines en zonder cement, zijn duizenden oude straattegels en brokstukken van stenen op elkaar gestapeld. 'Probeer maar eens of je zo'n toren omver kunt krijgen,' daagt Le Roy de verslaggever uit. Met een pijnlijke schouder moet deze vervol-

gens erkennen dat het bouwwerk staat als een huis...

Zo gek nog niet

'Dit kan alleen in Friesland,' zegt Le Roy. 'Ik heb geprobeerd om soortgelijke projecten te beginnen in Hamburg, Bremen en een voorstadje van Parijs. Op uitnodiging van de gemeentebesturen aldaar mocht ik mijn visie en ideeën uit de doeken doen. Men durfde het uiteindelijk niet aan. De Friese overheden en burgers hebben mij nooit

Volgens Louis le Roy moet de Eco-Kathedraal worden beschouwd als een kunstwerk dat iedere keer weer anders is.

De gele dovenetel manifesteert zich in de Eco-Kathedraal als puimbekker.

een strobreed in de weg gelegd. Ze hebben me altijd mijn gang laten gaan, zo van: als die man dat nou zo graag wil, laat hem dan. Het aardige is ook dat mensen die mij in het begin als een soort dorpsgek zagen, een 'Wilde Tuinman', langzaam maar zeker tot de ontdekking komen dat mijn werk zo gek nog niet is.'

ringsmateriaal, resten zand en aarde met pollen gras, afgestoken zoden. In elf jaar tijd werd zevenhonderd keer een vracht gestort, in totaal zo'n duizend ton. Le Roy – ereburger van Heerenveen vanwege de milieu-tuin die hij daar heeft aangelegd – bouwde meer torens, meer etages, meer poorten.

Als je dat één keer hebt gezien, dan weet je het wel.'

Vlektyfus

'Wij maken steden tot stieriele gebieden, waar alles vastligt; huisje en boompje hier en een gebogen stukkie ijzer – een kunstwerk – daar. Voor de politiek is

Het indrukwekkende bouwwerk bestaat ondermeer uit grote rechthoekige torens en diverse verdiepingen.

Toen Le Roy hoorde dat de gevangenis in Heerenveen plaats moest maken voor de uitbreiding van het gemeentehuis, was hij er als de kippen bij. Zijn verzoek om de gevangenisfundering voor de Wilde Tuin en de Eco-Kathedraal te mogen gebruiken werd gehonoreerd. Met als gevolg dat een paar dagen lang de vrachtwagens af en aan reden tussen Heerenveen en Mildam en tonnen puin in de Tuin van Le Roy deponeerden. Dit materiaal gebruikte hij voor de aanleg van een driehonderd meter lange weg, die de grens van zijn land aangeeft. Vanaf dat moment rijden regelmatig vrachtwagens richting Mildam. Een stroom van afvalmateriaal wordt op het land van Le Roy gestort; gebroken stoepranden, bekapte straatklinkers, beschadigde trottoirtegels, ontwateringsputjes, oud riole-

Verbeelding

'In de loop van jaren hebben duizenden mensen het land bezocht,' zegt Le Roy, die vijftig jaar geleden, na zijn studie aan de Academie voor Beeldende Kunst in Amsterdam, de Randstad verruilde voor Friesland. 'Veel mensen komen voor de tweede, derde of zelfs vierde keer. Zij zien het landschap veranderen. Meestal zijn ze stomverbaasd dat het iedere keer anders is. Vooral die verandering spreekt tot de verbeelding.

Ik heb daar wel een verklaring voor. Als je goed kijkt naar de steden, en daar wonen de meeste mensen, dan zie je dat iedere stad min of meer uitwisselbaar is. Er staan vergelijkbare gebouwen en beelden en de parken en vijvers lijken ook allemaal op elkaar.

dat makkelijk, want door die voorspelbare indeling kan men de zaak gemakkelijk overzien en in de hand houden. Voor een cultuur is dat dodelijk. Die uitwisselbaarheid, dat de dingen steeds meer op elkaar lijken en steeds minder een eigen karakter hebben, zie je ook terug in de moderne kunst. Kun jij nog zien of het gaat om een schilderij uit Nederland, Japan, Frankrijk of Finland? De abstracte vlekken in een museum in Amsterdam zijn precies dezelfde als de vlektyfus in Japan en Parijs en in Finland hangt ook zoiets... En wat te denken van zo'n Rien Poortvliet. Die man maakt al jaren dezelfde schilderijen. Als je er één hebt gezien, dan ken je ze allemaal. Als Poortvliet een schrijver was geweest, dan hadden ze hem er al lang uitgegooid; die man schrijft steeds hetzelfde boek.

'Ik ben weliswaar de architect en bouwer, maar als de stenen eenmaal zijn neergelegd neemt de natuur het van mij over. Ik laat Moeder Natuur haar gang gaan.'

Foto's:
Johan Witteveen

Het probleem is dat mensen worden op de vereenvoudiging, een trend in de beeldende kunst en architectuur. De wiskundige Mandelbrot heeft eens gezegd: eenvoud is helemaal niet het kenmerk van het ware, eenvoudige vormen zijn zelfs onmenselijk. Hij bedoelt dat het een slechte zaak is wanneer je de bevolking geen ruimte geeft om creatief met hun leefomgeving om te gaan. Mensen worden vastgezet op een paar vierkante meter, huis plus tuin, en daar moeten ze het mee doen. Zoals gezegd is dat prachtig voor de mensen die de touwtjes in handen hebben. Het is overzichtelijk, niet complex en makkelijk te controleren. Voor de burgers is het verstikkend. Van nature heeft ieder mens de drang tot verandering en vernieuwing. Waarom zijn sommige mensen hun hele leven bezig met het verschuiven van huisraad, het verhangen van gordijnen en noem maar op... Heel simpel: omdat voorspelbaarheid verstikkend werkt.'

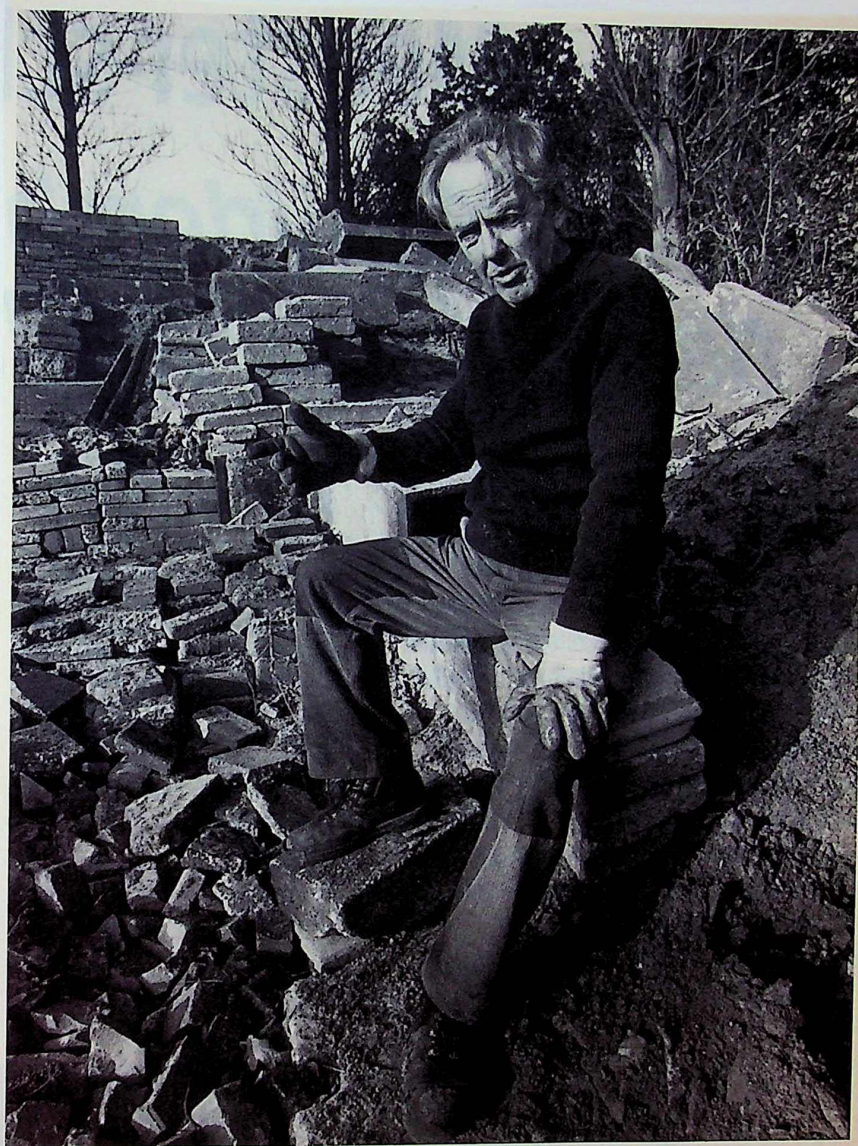
Persoonlijke vrijheid

In de Groninger wijk Lewenborg heeft Le Roy een aantal jaren geleden een project gedaan dat vergelijkbaar is met de Wilde Tuin in Mildam. Wijkbewoners konden buiten het territorium van hun woning naar hartelust een stuk

grond bewerken. Na zes jaar was het grote project volop in bedrijf. 'Op dat moment, toen de mensen net hun draai hadden gevonden, haalde een wethouder een streep door de rekening,' stelt Le Roy. 'De grote persoonlijke vrijheid van de mensen beangstigde de bestuurders. Heel jammer. Er zijn zoveel mensen, waaronder duizenden werklozen, die graag iets willen ondernemen. En het is toch zo gemakke-

lijk: je neemt een slecht onderhouden park met een paar bomen en daar ga je iets moois van maken. Moet je eens zien hoe de steden veranderen. Iedere stad krijgt een eigen karakter. Een uniek karakter, want de botanische kunstwerken die door de burgers zelf worden gemaakt zijn in elke stad weer anders.'

HENK DILLING

*Louis le Roy:
'Zolang de natuur
vrij spel heeft, is dit
project niet af.'*